

Europa, els turcs, 1

JOAN FRANCESC
MIRA

“**C**onfesse que no vaig entendre”, escriu un col·laborador de *La Repubblica*,

“quins eren els sentiments de la multitud que, la nit del divendres 15 de juliol, va eixir a les places i als carrers de les grans ciutats turques seguint la crida d’Erdogan: volien defensar el sistema democràtic, posat en perill per l’embat violent d’un grup de colpistes, o volien protegir un líder que ha anat allunyant-se progressivament dels valors democràtics i mostrant, per contra, la seua predilecció creixent per una visió autoritària del seu paper de cap d’Estat?”. Devien ser més o menys els mateixos que, seguint un guió imposat des de dalt, van continuar dia rere dia omplint les places sense que la retòrica virulenta d’Erdogan (els traïdors, la mà estrangera, els enemics de Turquia, el càncer, l’extirpació, la neteja...) permeta de saber per què convocava aquells aplecs, si no era per reforçar el ritual d’adhesió, i la visió profunda de bons contra roïns, nosaltres contra ells, càstig, venjança, crits continus d’“Allahu akbar”, i absència quasi absoluta de dones. És cert que, passats els dies, els adversaris d’Erdogan, és a dir, els qui realment creuen en la democràcia i la veuen en perill, també s’han manifestat a l’emblemàtica plaça Taksim, però el passat recent ensenya que no servirà de res i que, si es manifesten més vegades, seran violentament reprimits. Sembla que, a finals de juliol, ja arriben a seixanta mil els militars, jutges, mestres i professors, funcionaris, personal de la premsa i d’entitats diverses que han sigut despatxats, detinguts i sovint maltractats, i que possiblement encara en se-

ran molts més. La comparació entre la sensació d’amateurisme, de mala preparació i pitjor execució del colp militar, i l’eficàcia exhaustiva del Govern en la neteja extrema dels implicats reals o imaginaris, ha fet malpensar més d’un coneixedor dels diferents nivells i galeries de les clavegueres de l’Estat. Dit d’una altra manera: els plans de repressió massiva dels enemics d’Erdogan estaven ja preparats fins a l’últim detall. Només faltava el detonant per activar-los, i el president mateix va afirmar que l’intent de colp havia sigut “un regal de Déu.” Erdogan, amb una duresa implacable i amb indiferència perfecta davant de les crítiques que puga rebre dins i fora del país, està fent neteja no solament dels hipotètics “còmplices” del colp (és a dir, dels membres de les confraries que controla o inspira el seu antic aliat Fetullah Gulen: no de les més radicals, que controla Erdogan mateix) sinó de tot allò que puga ser obstacle al seu projecte de règim islamista personal, autoritari, inspirat en la glòria de l’antic imperi i en la figura poderosa del sultà.

Quan el 2003 Erdogan i l’AKP van ocupar el poder, van arribar a fer creure que allò era l’exemple i la demostració que una democràcia islàmica era possible. Llavors, els països occidentals, davant d’aquella alternativa al radicalisme islamista violent i a les dictadures àrabs, van aplaudir molt convençuts la novetat. I qui, com jo mateix, no veia clar que Turquia era realment un país europeu i podia ser un membre de la Unió Europea com els altres, o dubtava que la “democràcia islàmica” del partit d’Erdogan fóra més o menys com la Democràcia Cristiana alemanya, era acusat poc menys que d’islamofòbia, de confondre Europa amb un “club cristià” excloent i tancat, i d’alguns altres pecats imperdonables. I ara, després del verda-der colp d’Estat –que no és el dels militars maldestres–, allò que els americans i els europeus fingeixen no comprendre és el canvi radical que està patint Turquia: la república laica, europeïtzant i modernitzadora que Kemal Atatürk va fundar fa prop d’un segle està deixant d’existir, i encara no sabem quina Turquia ocuparà el seu lloc. A Istanbul, fa pocs dies, una senyora jove deia a un periodista de la BBC: “Quan vaig sentir que hi havia un colp d’Estat em vaig espantar terriblement. Ara, em sent encara més espantada, perquè això pot ser l’inici de la xaria i la fi de la democràcia i el secularisme. Els meus amics i familiars pensen exactament igual: (però) som una minoria, i aquests homes violents i barbuts ens podrien matar en qualsevol moment. Jo estic, no cal dir-ho, absolutament en contra d’un colp, però l’alternativa tampoc serà millor. Turquia ha canviat, aquest colp ha aplanat el camí cap a una completa autocràcia. No tinc gens d’esperança sobre Turquia. Tinc por que el pitjor encara ha d’arribar. Pense que ha esdevingut molt més difícil per a una dona moderna viure a Turquia després d’aquella nit de divendres, perquè hem vist el poder de la tribu barbuda islamista. Ara porte un mocador de cap i una falda llarga a la guantera del cotxe, per si de cas.”

«LA REPÚBLICA LAICA, EUROPEÏTZANT I MODERNITZADORA QUE KEMAL ATATÜRK VA FUNDAR FA PROP D’UN SEGLE ESTÀ DEIXANT D’EXISTIR, I ENCARA NO SABEM QUINA TURQUIA OCUPARÀ EL SEU LLOC»